

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českých dějin

Bakalářská práce

Jakub Sedloň

**Čeští a Slovenští vojáci v exilu za 2. světové války - Jejich reputace v
britském tisku za války**

Czech and Slovak soldiers in exile during World War II - Their reputation in the
British press during the war

Praha 2023

Vedoucí práce: prof. PhDr. Ivan Šedivý, CSc

Za odborné vedení mé bakalářské práce, velkou míru trpělivosti a ochoty, rychlost, lidský přístup a také za cenné a velmi podnětné rady při zpracovávání práce děkuji vedoucímu práce profesorovi Ivanovi Šedivému.

Tímto čestně prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma “Čeští a Slovenští vojáci v exilu za 2. světové války - Jejich reputace v britském tisku za války” vypracoval sám na základě elektronických a tištěných zdrojů, které jsem všechny uvedl v příslušné části této práce.

V Odolena Vodě dne 14. května 2024

Klíčová slova

Češi, Slováci, vojáci v exilu, reputace, tisk, západní fronta, Británie, Afrika, Dunkerk

Keywords

Czechs, Slovaks, soldiers in exile, reputation, press, Western front, Britain, Africa, Dunkirk

Abstrakt

Hlavním výzkumným tématem této bakalářské práce je reputace českých a slovenských vojáků v exilu za druhé světové války v Britské armádě zobrazená v Britském, potažmo Anglickém, Skotském a Velšském tisku. Rozsah výzkumu zahrnuje Bitvu o Británii, boje v Severní Africe a Druhé obléhání Dunkerku. Práce bere v potaz jen přímé boje, ne akce rozvědky jako Operaci Antropoid, na samozvané Západní frontě.

První a nejkratší část této vědecké práce je o základních informacích, které jsou potřeba vědět k porozumění určitých částí práce, které jsou např. historie zkoumaných novin a denního tisku, vztahy Československa a Velké Británie před a za Druhé světové války nebo více podrobný popis bojů, kterých se účastnili Češi a Slováci jako součást služby v ozbrojených uskupeních Commonwealthu.

Druhá část práce je více podrobný popis výzkumu a cíle, kterých chci v práci dosáhnout a nakonec více informací o vytyčených hypotézách, které chci ověřit mým výzkumem.

Třetí a čtvrtá část práce je o výsledcích výzkumu a co bylo výsledkem položených vědeckých otázek. Těmi jsou: “Jaké bylo ohodnocení Britského tisku ohledně Čechů a Slováků?” a druhá otázka byla: “Jaké se objevují britské stereotypy o Čechoslovácích v novinových článcích?” Je zde také hodnocení relevance některých výroků britských velitelů, které byly vyřčeny při bojích v severní Africe a na Blízkém východě.

Abstract

Main research topic of this bachelor work is the reputation of Czech and Slovak soldiers in exile in World War II in the British Army in the British, therefore the English, Scottish and Welsh press. Range of research involves the Battle of Britain, combat in North Africa and the Second siege of Dunkirk. Work takes in account only direct fighting, not actions of the Intelligence Service like Operation Anthropoid, on the so-called “Western Front”.

The first and the shortest part of this scientific work is about basic informations, that are needed to understand certain sections of the work, that are for example history of researched newspaper and daily newspaper, relations of Czechoslovakia and Great Britain before and in World War 2, or more detailed description of fights of which the Czechs and Slovaks were a part of within service in armed formations of Commonwealth.

Second part of the work is about closer information about the research, and about the goals I want to achieve in my work and lastly more information about laid out hypotheses that I want to use to verify my research.

The third and fourth part of the work are about results of research and what were the outcome of laid out scientific questions. These are: “What was the British Press assessment about Czech and Slovak soldiers?” and the second question was “What British stereotypes appeared about Czechoslovaks in newspaper articles?” There is also relevance assessment about certain statements of British commanders, which took place in combat in North Africa and the Near East.

Obsah

Úvod	6
Kapitola 1 - Bližší popis podkladů pro výzkum práce	9
1.1 - Nastínění zdrojů a literatury použitých k výzkumu.....	12
1.2 - Bojiště Čechoslováků v britské armádě za Druhé světové války.....	15
1.3 - Vztahy ČSR a VB před druhou sv. válkou.....	19
1.4 - Výroky britských velitelů o českých a slovenských vojácích.....	21
Kapitola 2 - Podrobnější popis uskutečněného výzkumu	22
2.1 - Anglické noviny použité ve výzkumu.....	22
2.2 - Waleské noviny použité ve výzkumu.....	29
2.3 - Skotské noviny použité ve výzkumu.....	32
Kapitola 3 - Vyhodnocení vytyčených hypotéz	36
3.1 - "Jak české a slovenské vojáky hodnotil zkoumaný britský tisk?".....	36
3.2 - "Jaké se objevují v novinových článcích stereotypy ze strany Britů?".....	37
3.3 - Vliv výroků britských velitelů na pohled brit. tisku na Čechy a Slováky.....	39
3.4 - Zhodnocení výsledků výzkumu.....	40
Závěr	41
Seznam literatury a zdrojů	42
Seznam zkratk	45
Bibliografie	46

Úvod

V této bakalářské práci bude zkoumáno téma reputace československých exilových sil v britském tisku během Druhé světové války. Práce se zaměří na identifikaci zmínek o důležitých bitvách či kampaních, ve kterých se Češi a Slováci aktivně účastnili. Konkrétně jde o bitvu o Británii, obranu Tobruku a obléhání Dunkerku. Tato práce se nebude podrobně zabývat průběhem jednotlivých střetnutí s nepřítelem, nýbrž se zaměří na základní informace o místě a důvodech vzniku bitvy. Výsledky těchto událostí nebudou hodnoceny, s výjimkou toho, jakým způsobem se výkony Čechů a Slováků ve službách britských sil projeví v tisku doma v Británii.

Motivací pro výběr tohoto tématu je dlouhodobý zájem o druhou světovou válku, s důrazem na československé vojenské síly v exilu. Kromě toho jsem přesvědčen, že téma reputace těchto exilových sil v britském tisku dosud nebylo dostatečně prozkoumáno, navzdory tomu, že by se v něm pravděpodobně daly nalézt názory britských novinářů na vojenské úspěchy a obecné chování našich sil během pobytu v Anglii.

Pokud jde o výběr britských novin pro moje zkoumání, zaměřím se především na oficiální celostátní publikace, ale zároveň se pokusím zahrnout i regionální noviny, například skotské nebo waleské. Díky dostupnosti internetových archivů by mělo být možné nalézt tyto noviny, neboť archivy nejsou omezeny pouze na anglicky psané publikace. Naopak noviny z britských dominionů a kolonií nebudou zahrnuty, neboť jejich hledání by bylo obtížné a není zaručeno, že by tyto země přistupovaly k danému období s pozitivními vzpomínkami a že by tato periodika byla dostupná v digitální podobě.

Práce bude strukturována do tří hlavních kapitol, doplněných o úvod a závěr. První kapitola bude zahrnovat teoretickou část, která bude sloužit jako základní referenční zdroj a umožní porozumění použitým termínům. Obsahem budou obecné informace o britském tisku během druhé světové války a o československých exilových vojenských silách téhož období. Druhá kapitola se zaměří na samotný výzkum, konkrétně na analýzu novin z Anglie, Walesu a Skotska. Třetí kapitola bude sloužit ke zhodnocení výsledků výzkumu a diskusi nad vědeckými otázkami.

Zaměření mého výzkumu se bude soustředit na události na západní a africké frontě během druhé světové války, jelikož je zřejmé, že výhradně tisk Spojeného království by nemohl dostatečně pokrýt ani východní frontu. V současné globální situaci je problematické získat přístup k ruským archivům kvůli mezinárodní izolaci Ruska (2022 - ?). Navíc by překážkou mohlo být i mé omezené porozumění ruského jazyka a písma. Nelze očekávat, že by bylo možné nalézt sovětský tisk z období druhé světové války bez zásahu cenzury a propagandy.

Při hodnocení účinků Českých a Slovenských vojáků se zaměřím především na jejich bojové akce. Již probíraná témata, jako je Protektorát a atentát na zastupujícího říšského protektora, jsou již dostatečně rozpracována a obecně jsou v Spojeném království hodnocena pozitivně. Naopak bojové akce v Africe u Tobruku a po vylodění v Normandii u Dunkerku, podle mého názoru, nejsou dostatečně oceněny, alespoň z pohledu českého a slovenského kontextu. Naopak bitva o Sokolovo nebo bitva u Dukly jsou významné události, které jsou výrazně připomínány při výročích.

Mým záměrem je zahrnout do analýzy novinového pokrytí nejen tisk vydaný v Anglii, ale také publikace z celého Spojeného království včetně Skotska a Walesu. Bude podniknuta snaha identifikovat příklady novinových článků z těchto různých regionů.

V úvodu této studie budou prezentovány plánované nebo již použité výzkumné metody v rámci analýzy elektronických a tištěných pramenů. Hlavní metodou výzkumu bude komparativní analýza novinových článků týkajících se exilových sil v období 1940-1944, zahrnující bitvu o Británii, tažení v severní Africe a obléhání Dunkerku v létě 1944.

Cílem této studie je systematické zkoumání exilových sil působících ve Velké Británii a jejich zastoupení v tamějších médiích a vojenských oceněních. V rámci této analýzy bude využito primárních pramenů, zejména novinových článků, a bude se také zkoumat případné hodnocení britských velitelů a důstojníků, pokud se shodují s prezentovanými názory v periodikách. Zvláštní pozornost bude věnována situacím, kdy se exiloví vojáci výrazně angažovali v bojových akcích, což mohlo být reflektováno ve zprávách případně i ve zprávách spojeneckých velitelů.

Bakalářská práce se vyznačuje primárním využitím elektronických zdrojů, které jsou v podstatě digitalizovanými tištěnými materiály. Tištěné knihy budou sloužit spíše jako sekundární zdroje. Zdroje, které budou použity, zahrnují noviny, deníky a podobné materiály v anglickém jazyce, které jsou dostupné prostřednictvím internetových stránek spravovaných britskou vládou. Tyto zdroje jsou zároveň právně zajištěné a poskytují výzkumníkům vynikající možnost provádět studie bez nutnosti fyzické návštěvy archivů ve Spojeném království a ručního procházení materiálů v omezeném čase a rozsahu.

Výsledkem studie bude klasifikace kladných a záporných stanovisek různých novinářů, a v sekundární rovině možná i vojenských velitelů Commonwealthu, kteří veleli československým vojákům na různých bojištích. Na základě poměru těchto stanovisek bude na závěr práce provedeno vyhodnocení, zda byla československá exilová síla v Británii vnímána veřejností jako významná a uznávaná, či naopak s neblahými asociacemi.

Na závěr studie budou vyhodnoceny výsledky s cílem potvrdit nebo vyvrátit výzkumné hypotézy. Tato analýza bude založena na dostupných relevantních informacích získaných prostřednictvím zdrojů.

Kapitola 1 - Bližší popis podkladů pro výzkum práce

V této kapitole budou nastíněny základní okruhy, ze kterých bude vycházet téma práce. Bude provedeno povrchní popisování těchto okruhů a zmiňování pouze informací relevantních pro pochopení další části práce. Mezi tyto okruhy patří "Použité zdroje k výzkumu" a "České a slovenské vojáky v západním exilu". Dále bude uvedena metodologie, která popíše vědecký přístup k práci.

Vytvořil jsem si dvě výzkumné otázky: "Jak České a Slovenské vojáky hodnotil britský tisk?" a "Jaké stereotypy se objevují v novinových článcích ze strany Britů?" První otázka vyžaduje analýzu názorů britského tisku na československé vojáky, přičemž se očekává, že i přes existující cenzuru tisk vyjadřoval určitý postoj. Druhá otázka si klade za cíl identifikovat případné stereotypy v britských novinách a zohledňuje možnost jejich minimálního výskytu. Tato situace může být ovlivněna úrovní mediální svobody během války, což může překvapit vzhledem k úrovni cenzury, která se někdy srovnávala s těmi v Sovětském svazu či nacistickém Německu. Zveřejňování stereotypů v novinách mohlo mít negativní dopad na vztahy mezi spojenci, což by mohlo ovlivnit integritu velení a politickou spolupráci.

Výzkum má specifickou strukturu, která zahrnuje prvky jak kvantitativního, tak kvalitativního výzkumu. Cílem je ověřit hypotézy stanovené v výzkumných otázkách prostřednictvím analýzy názorů vyjádřených v tisku a případně i ve prohlášeních spojeneckých velitelů, pokud jsou dostupné a doložitelné. Hypotézy budou ověřeny na základě dostatečného množství novinových článků a relevantních informací z knih zabývajících se danou problematikou, včetně perspektivy britského velení, která mohla ovlivnit reputaci našich exilových sil v očích britského tisku.

V rámci použitých zdrojů se nebudu podrobně věnovat historii tisku ve Velké Británii, ale zaměřím se pouze na specifické noviny a deníky, jež byly výzkumem využity. Tento přístup je logický, neboť práce není zaměřena přímo na britský tisk, ale na celkové vnímání našich exilových sil.

V následující podkapitole budou prezentovány hlavní odborné knihy, které se domnívám, že poskytnou relevantní informace k tématu mé bakalářské práce. Kromě toho jsem samozřejmě využil rozsáhlou sekundární literaturu k ověření prezentovaných informací, avšak není zde důvod detailně se rozepisovat o každém použitém literárním díle, neboť by to odvedlo pozornost od hlavního obsahu práce.

Literární prameny jsem logicky rozdělil na prameny a monografie. Mezi prameny převládají již zmíněné novinové archivy a "ego dokumenty" neboli biografie, zejména politiků a vojáků. Přestože je třeba brát v úvahu, že paměti mohou být zkreslené, je pravděpodobné, že ve vztahu Britů k našim exulantům nedocházelo k výraznému zlehčování či zkreslování. Nelze očekávat, že prominentní politici jako E. Beneš nebo W. Churchill by ve svých pamětech, napsaných bezprostředně po válce, záměrně zkreslovali nebo dokonce lhali.

V prvním díle jsem byl schopen identifikovat Československý odboj na západě 1939-1945 od Eduarda Čejky jako důležitou knihu, která by mohla obsahovat komentáře britského velení nebo tisku o československých vojácích, stejně jako odkazy na konkrétní noviny a novinové deníky.

Druhým významným literárním dílem je Dunkerque 1944-1945 od Zdenka Maršálka. I když se zdá být velmi specifickým dílem, ve kterém by možná nikdo nehledal informace o britském tisku, je možné, že by zde něco relevantního bylo, i když s jistými pochybnostmi vzhledem k tomu, že město kapitulovalo až po skončení války v Evropě.

Mezi jednotky, kterými se chci v práci zabývat, patří Československý pěší prapor 11 a Československá samostatná obrněná brigáda, stejně jako různé stíhací a bombardovací letecké perutě. Podrobné výčty těchto jednotek zde neuvádím, abych nezatížil čtenáře zbytečným množstvím informací. Pokud budu dále hovořit o těchto jednotkách, budu uvádět přesné názvy leteckých perutí. Tato kapitola je určena k obecnému uvedení tématu a podtémat, nikoli k detailním prvkům.

Pěší prapor a obrněná brigáda se liší v organizaci a velikosti. Během bojů u Tobruku bylo na Blízkém východě přibližně 200 československých vojáků.¹ Toto množství neumožňovalo efektivní formování samostatné bojové jednotky, a proto se britské velení rozhodlo integrovat české a slovenské vojáky do existující polské jednotky. Původně tato divize nebyla nasazena k boji, ale byla určena k hlídání velkého počtu italských válečných zajatců získaných během ofenzívy do Libye. Teprve v roce 1941 se tato jednotka zapojila do bojů, když se zúčastnila spojeneckého útoku do Sýrie a Libanonu a krátce se střetla se silami vichistického režimu.

Na druhé straně byla samostatná obrněná brigáda plně nezávislou jednotkou, která je nejvíce známá svým účastnictvím v obléhání německých jednotek v Dunkerku ke konci války v Evropě. Motorizovaná pěchota této brigády navazuje na zmíněný prapor 11, protože mnoho vojáků, kteří bojovali u Tobruku, se po zrušení československých jednotek na Středním východě nezapojilo do bojů na východě, ale vrátilo se do Británie, kde se stali součástí obrněné brigády.

¹ KLAPÁLEK, Karel. Ozvěny bojů. a ČEJKA, Eduard. Československý odboj na Západě

1.1 - Nastínění zdrojů a literatury použitých k výzkumu

V oblasti periodických tiskovin je patrná dominance anglických novin a deníků, což lze vysvětlit administrativní důležitostí a vysokým počtem obyvatel Anglie, největšího regionu Spojeného království. Tento trend je podpořen dlouhou tradicí tisku v anglických sídlech, sahající až do historie. Geografické rozložení tiskovin zahrnuje širokou škálu lokalit, od Bristolu v jihozápadní části až po Yorkshire na severu Anglie.

V oblasti Walesu bylo obtížné najít informace o aktivitách našich vojenských jednotek, pravděpodobně z důvodu jejich omezené přítomnosti v této oblasti a nižšího významu Walesu ve srovnání se Skotskem a Anglií.

Skotsko, druhý největší region ve srovnání s Anglií, bylo v rámci zkoumaných periodik druhým nejčastěji zmiňovaným sídlem v souvislosti s našimi vojenskými jednotkami, což poskytuje dostatečný materiál pro daný výzkum.

V nalezených literárních dílech jsem identifikoval dostatek relevantních informací, které budou důkladněji analyzovány v následující části mé práce. Zjištění z knih a archivů mi poskytla užitečný materiál, který výrazně přispěl k mému pochopení poměrů v britských vojenských jednotkách během Druhé světové války.

V rámci zkoumaných knih, které jsou klasifikovány jako primární a sekundární prameny a monografie, jsem se zaměřil na rozlišení mezi primární a sekundární literaturou. Sekundární prameny sloužily k prevenci chyb v interpretaci informací, zejména v oblasti označování národnosti exilových vojáků. Použití uměle vytvořeného termínu "Čechoslovák" není odborně vhodné a může urazit občany Slovenska, jelikož naznačuje, že Slováci nebyli oficiálně součástí Československé republiky. Tento termín byl zaveden s cílem vyvážit početnost německého a slovenského obyvatelstva v nově vzniklém státě.²

² Zdroj: MARŠÁLEK, Zdenko. "Česká" nebo "československá" armáda?

Prvním zdrojem informací je britský novinový archiv, elektronická sbírka novinových článků z celého Spojeného království, dostupná za menší poplatek. V rámci zkoumání "britského" pohledu byly analyzovány pouze anglické, velšské a skotské noviny, přičemž Severní Irsko bylo vyloučeno. Diskuse o začlenění Severního Irska do kategorie "britského" tisku vs. "britských ostrovů" byla zvážena, a nakonec bylo navrženo začlenit všechna irská média do kategorie "Britských ostrovů".

Druhou skupinou pramenů jsou paměti a biografie účastníků Druhé světové války, mezi které patří jak vojáci, tak politici. Mezi zkoumané politiky patří Edvard Beneš z Československa (2. díl jeho válečných pamětí) a Winston Churchill z Velké Británie (konkrétně druhý a třetí díl z celkových šesti). Tento selektivní přístup byl zvolen s ohledem na zaměření výzkumu na konkrétní období (1940-1944) a na vztahy mezi Československem a Velkou Británií v této době. Pro účely definice vztahů mezi ČSR a UK mezi Mnichovem a bitvou o Británii nebudou čteny části biografie E. Beneše před rokem 1938, protože vztahy v té době jsou v podstatě totožné s obdobím po září 1938.³ Tento přístup byl zvolen s ohledem na efektivní využití času a zdrojů.

V současné době existuje kategorie monografií, která zahrnuje literární díla sloužící k prevenci chyb v definicích a tvrzeních. Tato kategorie obsahuje knihy zaměřené na specifické oblasti práce. Zmiňuji, že tyto knihy nebudu vždy dočítat celé, ale budu se zaměřovat pouze na kapitoly relevantní pro mou práci, případně číst dostatečné množství textu k co nejlepšímu pochopení dané problematiky. Jako příklad uvedu, že v knize o národnosti sil ČSR v exilu nebudu číst části věnované bližším sekundárním národnostem, jako je například židovská nebo německá, neboť tyto tématy nejsou relevantní pro mou práci.

Mezi těmito knihami se nachází publikace zaměřená na definici národnosti u vojáků ČSR v exilu, kterou jsem již dříve v textu objasnil. Tato kniha byla napsána Z. Maršálkem a nese název "Česká" nebo "československá" armáda?.

³ Zdroj: SMETANA, Vít. In the shadow of Munich

V této kategorii lze nalézt literární díla zabývající se vztahy mezi Velkou Británií a Československem před a během války. Tato problematika je mimořádně důležitá a nezbytná, neboť veřejné povědomí vytváří hlavní perspektivu tisku na cizince. Bez alespoň krátkého popisu této situace hrozí nebezpečí, že by bylo obtížné pochopit, proč bylo Československo vnímáno jako vzdálený stát pro obyvatele Britských ostrovů a jak došlo ke změně během bitvy o Británii a náletů na okupovanou Evropu.

Tuto problematiku se snaží osvětlit knihy jako "Ve Stínu Mnichova" od Víta Smetany, "Od rozpadu Česko-Slovenska do uznání československé prozatímní vlády 1939-1940" napsaná Janem Němečkem, "Prezident Beneš mezi Západem a Východem" od jeho tajemníka Eduarda Táborského a konečně paměti samotného Edvarda Beneše, který je zřejmě nejvhodnější osobou k této problematice, neboť byl dlouholetým ministrem zahraničí Československé republiky před svým prezidentským úřadem.

1.2 - Bojiště Čechoslováků v britské armádě za Druhé světové války

Naši vojáci dorazili do Anglie poprvé v létě 1940 během útěku zbytku britských sil a menších vojenských jednotek Francie po drtivé porážce spojeneckých sil Německem.

Po jejich příjezdu byli po určitou dobu prakticky opuštěni, neboť nikdo nechtěl přijmout tyto vyhozené vojáky do svých ozbrojených sil. V té době Velká Británie ještě neuznávala československou exilovou vládu a Mnichovská dohoda byla stále platná. Až po složitých jednáních s britskou vládou, vedených hlavně Edvardem Benešem, bylo umožněno československým vojákům vstoupit do britské armády.

Dalším faktorem, který hrál rozhodující roli, byl Winston Churchill⁴, který nebránil tomuto návrhu, protože sám neuznával Mnichovskou dohodu a byl si vědom, že další posily budou klíčové v nadcházející bitvě o Británii a Afriku. Exilová vláda byla nakonec uznána jako jedna ze spojeneckých zemí a bylo jí umožněno vytvořit jak pozemní, tak letecké vojenské jednotky.

Češi a Slováci projevili svou statečnost na několika bojištích, kde se střetli s britskou armádou a vojenskými silami Commonwealthu. Začali bojem o Británii a následnými nálety na Německo a okupovanou Evropu. Dále se angažovali například ve 138. výsadkové peruti RAF, která provedla úspěšný atentát na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha v Protektorátu Böhmen und Mähren.

Následně se Češi a Slováci připojili jako pozemní síla k bojům v severní Africe u Tobruku. Společně s Poláky, Jihoafrickou unií, ANZAC a dalšími odvážně čelili německo-italské přesile v počtech, technologii a strategickém plánování Erwina Rommela.

Posledním západním bojištěm pro exilové síly Československé republiky byl Dunkerque, kde se v období mezi lety 1944 a 1945 statečně bránili proti velké německé posádce, která představovala hrozbu pro postupující Američany, Brity a Francouze. Spojenci v té době potřebovali kvalitní jednotky v Německu a úkol držet posádku na uzdě tedy dostala československá brigáda a menší síla spojeneckých záloh.

⁴ Toto on sám píše ve svých pamětech

Do prvních bojů se exilové síly Československé republiky zapojily v době bitvy o Británii. Počet pilotů z těchto sil nebyl tak vysoký jako například u kanadských sil nebo u bezkonkurenčně největších exilových sil - Poláků. Nicméně činy těchto pilotů prováděné daleko od jejich domova se zdají být významnější než jejich počet. Jména jako Karel Kuttelwascher (s 18 potvrzenými sestřely nejúspěšnější), František Fajtl nebo Alois Vašátko jsou stále známá i v současnosti (2023), i když jejich nositelé již mezi námi nejsou, s výjimkou několika vybraných osobností. Ani snahy komunistického režimu o jejich zapomenutí nebyly úspěšné.

Uskupení, do kterých naši piloti patřili, bylo poměrně rozmanité a často to nebyly perutě pod českým velením. Mezi nejznámější patřily: 310. československá stíhací peruť, 312. stíhací peruť, 313. stíhací peruť a 311. bombardovací peruť.

310. československá stíhací peruť byla jednou z prvních perutí, která se zapojila do bitvy o Británii od samého začátku této události (bitva začala v červenci 1940 a peruť byla založena na začátku srpna téhož roku).

311. bombardovací peruť vznikla 29. července 1940 a je to tedy úplně nejstarší ze všech nejvíce známých perutí ČSR v exilu.

Naproti tomu, 312. stíhací peruť skoro do bojů nad Británií moc nezasáhla, bránila hlavně Liverpool, který byl častým cílem Blitzu⁵.

Nakonec tu je 313. stíhací peruť ČSR, které i jednu chvíli velel Čech František Fajtl a tím pádem se stal prvním československým squadron leaderem⁶.

Důvodem porážky Luftwaffe lze považovat neschopnost německého velení. Tuto část ozbrojených sil vedl Hermann Göring, který plně podléhal Adolfu Hitlerovi, podporoval jeho riskantní operační plány a neuvážené koncepty jako americký nebo Ural bombardér. Lze konstatovat, že během bitvy o Británii nikdy Luftwaffe nedosáhla pozice, kdy by skutečně triumfovala, a nikdy jí nepodařilo výrazněji zasáhnout do britské výroby letounů či jiného průmyslu a jediné skutečné poškození bylo na civilních budovách v rámci Blitzu. Taky nikdy německé stroje nebyly zase o tolik lepší než ty britské.

⁵ Blitz - název vžitý pro bombardovací kampaň Třetí říše nad Británií

⁶ velitel perutě anglicky

Dalším bojištěm pro československé exulanty byla Afrika a Blízký východ.

Do těchto konfliktů patří i legendární obrana Tobruku, který se na určitou dobu ocitl geograficky izolován od zbytku spojenecké fronty, avšak stále měl otevřený námořní koridor. Navzdory úsilí Osy dobýt přístav se jim to nikdy nepodařilo. Byly dokonce pokusy obránců zlomit jejich morálku označením jako "krysy", avšak tato přezdívka se obráncům líbila a začali se nazývat Krysy od Tobruku.

Po zlomu pro jednotky Osy po porážce u El Alameinu se československé jednotky již dále významně nezúčastnily bojů. Velká část vojáků, včetně gen. Klapálka, se připravovala na přesun na východní frontu. Západní bojiště se vrátila ta část ozbrojených sil, která později vytvořila Československou obrněnou brigádu.

O bojišti v Levantu nelze poskytnout tolik informací jako o severoafrickém bojišti, protože zde jednotky Osy a Spojenci nevedly plné střety. Spíše zde došlo ke střetům mezi Spojenci a jednotkami Vichistické Francie, která odmítala odevzdat oblast Svobodné Francii.

Čeští a Slovenští vojáci tu z počátku čekali na nasazení, poté hlídali zajatce a nakonec dělali posádku v "obsazeném" Levantu, kde se ale stali velmi populárními mezi Syřany a Libanonci, zvláště v rámci lékařské a humanitární pomoci, libanonský prezident dokonce vyjádřil svým jménem poděkování: *"Čechoslováci si v Sýrii získali dobré jméno. Podíleli se spolu s britskou zásobovací službou na rozdělování potravin vyhladovělým a zuboženým vesničanům. Naši lékaři zde vykonávali rovněž mnoho užitečné práce. Místní obyvatelstvo si získali i svým slušným společenským vystupováním. Pomoc čs. praporu ocenil mj. i libanonský prezident Naccache."*⁷

⁷ ČEJKA, Eduard. Československý odboj na Západě (1939-1945). str. 325. Praha: Mladá fronta, 1997. Archiv (Mladá fronta). ISBN 80-2040-609-3.

Posledním bojištěm pro Čechy a Slováky na západní frontě byl přístav Dunkerk.

Toto bojiště bylo důležité v rámci spojeneckého tažení na západě během druhé světové války. Československá samostatná obrněná brigáda bojovala v této oblasti od října 1944 až do konce války v Evropě v květnu 1945.

Brigáda vznikla v srpnu 1943 jako reakce na skončení potřeby československých exilových sil pro africkou frontu spojenců. Během bojů u Dunkerku, brigáda čelila nedostatku mužů a byla posílena britskými, kanadskými a francouzskými jednotkami. V jejím nejvyšším počtu měla brigáda kolem 4000 mužů, z nichž až třetinu tvořili českoslovenští Židé. Na bojišti byli přítomni i čeští Němci a slovenští Maďaři, kteří bojovali na straně spojenců.

Jako zdroj pro celé toto národnostní složení lze uvést publikaci: MARŠÁLEK, Zdenko a HOFMAN, Petr. "Dunkerque 1944-1945: Ztráty Československé samostatné obrněné brigády během operačního nasazení ve Francii." Autoři této studie provedli důkladný výzkum tohoto tématu a detailně analyzovali události a skutečnosti až do nejmenších detailů. Kniha obsahuje rozsáhlý seznam zdrojů, což ji činí důvěryhodným pramenem informací. Tímto je tedy uvedená kniha vhodným zdrojem pro získání informací o tématu, který se zabývá.

V kontextu boje s německými silami v Dunkirku lze konstatovat, že samotný průběh bojů byl charakterizován vysokou statickostí. České a slovenské jednotky měly za úkol udržovat německé síly v Dunkirku, nikoliv dobýt samotné město. Toto rozhodnutí bylo způsobeno nedostatkem potřeby vzhledem k již ztracené iniciativě nacistického Německa v roce 1944. Po obklíčení většiny německých jednotek ve Francii u Falaise se Německu stalo nemožným efektivně odolávat spojeneckým silám, což se jim znovu podařilo až na hranicích s Německem v bitvách o Štrasburk a Cáchy. Během obléhání se německé síly pokusily několikrát o protiútoky, avšak tyto snahy byly neúspěšné vůči často rezervním jednotkám Spojenců. Většina útoků byla prováděna pouze pěchotou, neboť německé obrněné síly disponovaly jen omezeným počtem stíhačů tanků, kteří byli spíše určeni k obraně než k útoku.

1.3 - Vztahy ČSR a VB před druhou sv. válkou

V této kapitole budou jako primární prameny využity tři knižní tituly. Konkrétně se jedná o dílo "Paměti II" od Edvarda Beneše, publikaci "Prezident Beneš mezi Západem a Východem" napsanou prezidentovým tajemníkem Eduardem Táborským a knihu "Ve stínu Mnichova" od autora Víta Smetany.

Paměti prezidenta Beneše budou využity s cílem získat přímý vhled do emocí a rozhodování zúčastněných osob. Je však nutné zohlednit, že i přesto, že Beneš byl významným literátem, mohl v určitých pasážích zkreslit či upravit události tak, aby druhá strana působila nepříznivěji než ve skutečnosti.

Pokud jde o publikaci od tajemníka Táborského, tato kniha zaujímá podobný postoj jako "Paměti" jeho nadřízeného. Cílem je získat názor na dané téma od osoby na významné pozici v Československu. Avšak je důležité neomezit se pouze na názory ministra zahraničí a později prezidenta, neboť vzhledem k politické situaci se Sovětským svazem lze očekávat určité "úpravy", které by mohly prezentovat Západ negativně s cílem zdůraznit sympatie k novému spojenci.

Jako třetí primární zdroj vztahů mezi Velkou Británií a Československem slouží kniha od Víta Smetany "*Ve Stínu Mnichova - In the shadow of Munich*" (anglická verze). Tato publikace detailně zkoumá britskou diplomatickou strategii vůči Československu před druhou světovou válkou až do roku 1942. Smetanova kniha je pečlivě dokumentována a komentována, což snižuje obavy ohledně její odbornosti.

Před druhou světovou válkou bylo v Británii jen málo osob sympatizujících s Československem; ve skutečnosti převažovali odpůrci ČSR a dokonce otevření podporovatelé Hitlera a jeho řešení otázky sudetských Němců.

Mnozí jednotlivci však zaujímali takový postoj z pochopitelných důvodů. Během první světové války přišlo o život mnoho mladých i starších Britů, a obyvatelé země jednoduše nechtěli zažít další konflikt, zejména kvůli malému a vzdálenému státu. Na druhou stranu se u některých jednotlivců mohl objevit strach z Hitlera, že by mohl být ochoten rozpoutat další ničivý konflikt, pokud by nedosáhl svých cílů.

Samotná politika usmiřování vůči fanatickému vůdci Německa však nemohla efektivně fungovat, neboť těmto jedincům nelze ustupovat účinně, protože vždy usilují o větší zisky a každý ústupek jim potvrzuje slabost protistrany.

V kontextu Velké Británie existoval ještě jeden faktor, který byl významně přeceňován Chamberlainem. Tím bylo přesvědčení, že dominia (britské kolonie s vlastní vládou) nebudou ochotna nasadit své vojáky v případě války. Tento argument však není opodstatněný, neboť v případě konfliktu mohl mít Spojené království na své straně i Francii, která disponovala vojenskými silami schopnými konkurovat Německu a možná je i převyšovat. Spoléhat se na dominia, zejména vzhledem k tomu, že Indie, hlavní zdroj lidské síly pro Británii, spadala spíše pod koloniální správu a musela poslouchat Londýn, by proto nepředstavovalo rozumný přístup.

Na pozitivní stranu je nutné zdůraznit, že po Sudetské krizi se v britské politice zvyšuje počet osob, které odmítají jakékoli ústupky Hitlerovi a dokonce zvažují vydírání. Winston Churchill, nejvýznamnější odpůrce kompromisů s nacistickým režimem, již od počátku projevoval sympatie k Československu a odmítal princip appeasementu. Po podepsání Mnichovské dohody ve Sněmovně lordů prohlásil: "*Británie a Francie měly volbu mezi válkou a hanbou. Zvolily hanbu. A tak dostanou válku.*"

Pokud jde o britský tisk, byla v něm patrná tendence podporovat politiku usmiřování. Například vlivné médium Times někdy až fanaticky vnucovalo tuto agendu svým čtenářům a ostře kritizovalo její odpůrce, což mohlo částečně ovlivnit povědomí veřejnosti. (Nepodařilo se mi však nalézt konkrétní důkazy potvrzující tuto skutečnost ve zdrojích.)

Celkově lze hodnotit vztahy mezi Spojeným královstvím a Československou republikou před Druhou světovou válkou jako velmi negativní z pohledu veřejnosti a ještě více problematické z hlediska soukromých názorů britských politiků a úředníků. Přesto existovali v Británii jedinci sympatizující s Čechy a Slováky, avšak v roce 1938 neměli politické prostředky k zastavení rozpadu Československa a posílení pozice Hitlera díky převzetí průmyslu, vojenských materiálů a nerostných surovin.

1.4 - Výroky britských velitelů o českých a slovenských vojácích

Ve svém výzkumu jsem identifikoval v rámci dvou nezávislých zdrojů dva analogické scénáře, kde britský velitel hodnotil výkony Čechů a Slováků během bojových operací na Blízkém východě a v severní Africe jako část vojenských sil Commonwealthu. Tyto incidenty se datují do odlišných časových období, první z března 1942 a druhý z období konce konfliktu v Africe, kdy exilové síly Československé republiky rozdělily své řady na jednotku směřující na východní frontu a jednotku návratu do Británie, kde vytvořily samostatnou obrněnou formaci pro boje ve Francii v letech 1944 a 1945. Toto rozdělení lze interpretovat jako rozdílnost velení pod vedením generálů Lišky a Klapálka.

Konkrétně se jednalo o dva prohlášení generálů Ritchieho a Wilsona. Obě situace byly pozitivně laděny, přičemž v prvním případě vyjádřil generál lítost nad změnou velení a ve druhém případě byly zdůrazněny bojové schopnosti bez ohledu na nadřízeného velitele. Obě zprávy sdílely podobný formální rámec, neboť byly doručeny formou dopisu.

Nyní budou uvedeny tyto citace s cílem poskytnout čtenáři práce hlubší porozumění, proč jsou považovány za adekvátní pro účely výzkumu:

Výrok gen. Ritchieho: *"Váš výtečný prapor nyní opuští Osmou armádu, ale dříve, než tak učiní, zasílám Vám poselství, jímž chci vyjádřit své uznání za vaši dokonalou a účelnou činnost, vykonávanou v Tobrúku i jinde s takovou radostí a energií⁸."*

Výrok gen. Wilsona: *".....vaše účast byla v poměru k vašemu počtu veliká. Jsem si jist, že kamkoliv budete posláni prokážete znovu své dobré jméno, které jste si zde vysloužili."⁹*

Doufám, že bude možné provést relevantní spojení těchto citací s vlivem na formování názorů britského tisku na exilové vojáky Československé republiky. Přesto mám obavy, že kvůli charakteru těchto prohlášení může být obtížné tento vztah prokázat. Jelikož se jedná o komunikaci prostřednictvím dopisu, je známo, že korespondence, zejména v období vojenské cenzury, může být záměrně zkreslena nebo zadržena vládními úřady s cílem zabránit odhalení informací nepřátelským agentům a tím ochránit naladění a morálku spojeneckých velitelů.

⁸ ČEJKA, Eduard. Československý odboj na Západě (1939-1945). str. 338. Praha: Mladá fronta, 1997. Archiv (Mladá fronta). ISBN 80-2040-609-3.

⁹ KLAPÁLEK, Karel. Ozvěny bojů. 1987. str. 162. Praha: Naše vojsko, 1966.

Kapitola 2 - Podrobnější popis uskutečněného výzkumu

2.1 - Anglické noviny použité ve výzkumu

Jako první částí Velké Británie je Anglie. I když jsem vybral větší množství článků než u dalších dvou oblastí, mám zde deset různých novinových deníků, což umožňuje podrobnější vědecký rozbor. Díky největšímu počtu možností pro srovnání zde nalezneme jak liberální, tak konzervativní deníky. Avšak tuto informaci nezmiňuji přímo v textu, neboť v rámci analýzy exilových sil není zjevný větší rozdíl v politické příslušnosti deníků. Zajímavostí je, že většina novin pochází ze severní části Anglie, což je pro mé výzkumy spíše okrajovým, než zásadním faktorem.

*Western Daily Press*¹⁰

Deník, který má původ v Bristolu a stále zde vychází, byl založen v roce 1858 Peterem Stewardem Macliverem a Walterem Reidem. V roce 1960 byl deník zakoupen společností Bristol United Press, která později změnila majitele na konglomerát Northcliffe Media. Nakonec byl deník znovu prodán mezinárodní společnosti Daily Mail and General Trust. V důsledku těchto změn postupně ztratil deník svůj původní mediální vliv.

Vybraný článek s názvem 'WHAT CZECHS ARE FIGHTING FOR', což znamená 'Za co Češi bojují', používá označení Čech pro obyvatele Česka a Slovenska, aby se předešlo záměně s ostatními obyvateli Británie, kteří mohou mít potíže s rozlišením těchto dvou národů. Tato klasifikace není míněna jako urážlivá a zveřejnění informací od exilové vlády slouží jako gesto podpory.

Text se týká prohlášení Československého národního výboru určeného k Čechům a Slovákům, ve kterém Výbor přebírá "budoucnost" Československého národa v boji za porážku Třetí říše, jež v době vydání článku (1940) okupuje území státu.

¹⁰ Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/western-daily-press>

Gloucestershire Echo¹¹

ento deník, který nese název stejný jako město, byl založen v roce 1884 a od té doby pravidelně vychází. V současnosti je vydáván pod záštitou společnosti Reach PLC. Reach PLC je subjekt, o kterém se často hovoří v anglickém tisku, neboť vlastní většinu následujících deníků na trhu. Zakladatel tohoto deníku zůstává neznámý, neboť informace o něm nejsou dostupné.

Článek s názvem "CZECHS WILL RISE AGAIN" se zabývá tématem boje Čechů za nezávislost. Autor článku zmiňuje knihu novináře Philipa Paneta, která pojednává o konfliktu mezi Němci a Čechy. Podle autora této knihy svět v roce 1938 rezignoval v otázce Sudet, avšak Češi se nikdy nesmířili s touto situací a následnou okupací. Někteří Němci a Češi se před válkou pokoušeli nalézt porozumění, avšak vítězství zde získali ti Němci, kteří se považovali za pány nad Čechy spíše než za rovnoprávné partnery. V závěru článku je zmíněna pomoc, kterou Češi získali od svých krajanů v USA během pobytu v cizině.

Liverpool Echo¹²

Deník založený v roce 1879 jako cenově dostupnější alternativa k Liverpool Daily Post stále existuje dnes, když byl získán společností Reach PLC, stejně jako jeho předchůdce.

Článek s názvem "Czechoslovak Language" se zaměřuje na téma českého jazyka. Autor v této krátké publikaci zdůrazňuje, že základem všech slovanských jazyků je staroslověnština, což potvrzuje, že všechny slovanské jazyky patří do jedné jazykové rodiny.

Druhý odstavec článku odmítá rozšířený mýtus, že čeština je pouhým dialektem němčiny. Namísto toho zdůrazňuje samostatnost českého jazyka a jeho schopnost existovat nezávisle na jiných jazycích.

11 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/gloucestershire-echo>

12 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/liverpool-echo>

Portsmouth Evening News¹³

Založením v Portsmouthu Jamesem Grahamem Nivenem v roce 1877 vznikla společnost, která dodnes vydává největší článek v oblastech, které jsou zkoumány.

Tento článek je pod názvem "THEY ARE FIGHTING AT BRITAIN'S SIDE" a jeho autorem je Štefan Litaurek, Polák. Obsahuje informace o útěku Polských ozbrojených sil z okupovaného Polska, včetně námořnictva, pozemních sil a letectva. Část textu je věnována historii Čechů a Slováků od První světové války a Československých Legií a dále komentuje útek československých pilotů do Velké Británie během války.

Autor také zdůrazňuje důvěru vojáků v Edvarda Beneše jako jejich nejvyššího velitele a označuje ho za "praktického vojenského leadera".

Yorkshire Post and Leeds Intelligencer¹⁴

Deník Leeds Intelligencer byl založen v roce 1754 Griffithem Wrightem v Leedsu. V současnosti je vydáván pod National World Publishing Ltd., stejně jako Portsmouth Evening News.

Článek nazvaný "CZECHOSLOVAKIA LIVES", napsaný Edvardem Benešem, je předmětem výzkumu. Beneš se v tomto článku zaměřuje na události tří let od okupace Československa Třetí říší a vyjadřuje přesvědčení o brzkém konci války, návratu ČSR k nezávislosti a vítězství Spojenců.

Kritizuje neúčinnost Společnosti národů v meziválečném období vůči Japonsku a diktátorům jako Mussolini nebo Hitler. Beneš zmiňuje nedostatečnou angažovanost SSSR v evropských záležitostech jako faktor bránící efektivitě mezinárodní spolupráce. Také diskutuje o zradě vedení Francie a SSSR a navrhuje spojenectví Polska a Československa jako prostředek k posílení politické moci obou národů.

13 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/portsmouth-evening-news>

14 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/yorkshire-post-and-leeds-intelligencer>

Western Morning News¹⁵

Deník, jenž byl založen v roce 1860 Williamem Saundersem a Edwardem Spenderem, v současnosti publikovaný v Portsmouthu pod společností Reach PLC, je předmětem krátkého popisu, stejně jako článek s významným morálním dopadem na českou a slovenskou exilovou populaci.

Článek se zaměřuje na "Prayer for Czechoslovakia" ("Modlitba za Československo"), která vzešla od vlivného arcibiskupa z Canterbury a představitelů Skotské církve. Tato modlitba není určena přímo československým vojákům, nýbrž obecně celé populaci trpící pod německou okupací.

Podle uvedeného článku byla tato iniciativa oznámena dne 24. října s plánovaným veřejným přednesením 28. října, v den výročí vzniku Československa v roce 1918. Tímto způsobem bylo cíleno na vyjádření solidarity s postiženými obyvateli a vojáky Československa v kontextu válečné okupace.

Daily Mirror¹⁶

Deník Daily Mirror je nejdéle vydávaný bulvární deník ve Velké Británii s pestrými a někdy kontroverzními dějinami. Začal v roce 1903 pod vedením Alfreda Harmswortha, který v té době vlastnil Daily Mail. Deník zažil obvinění z pomluv a dokonce se stal v jednu chvíli nejprodávanějším novinovým periodikem na světě s rekordní průměrnou denní prodejí přes 5 000 000 kusů.

Obvykle zastává středolevý politický pohled a podporuje Labouristickou stranu během voleb. Původně byl zaměřen na střední třídu, ale v 30. letech 20. století bylo cílové čtenářství přesunuto k dělnické třídě, aby dosáhl širšího publika. Jeho sesterským listem je Sunday Mirror.

V roce 1988 byl deník poprvé tištěn v plných barvách a v roce 1996 to vedlo k památnému vydání, které bylo tištěno zcela na modrém papíře, v rámci marketingového triku souvisejícího s přebrandováním plechovek Pepsi.

15 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/western-morning-news>

16 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/daily-mirror>

V roce 1999 se Daily Mirror sloučil s regionální novinovou skupinou Trinity, vytvářející vydavatelskou skupinu Trinity Mirror, a deník nadále vychází s nákladem přes 400 000 kusů. Tento deník je nyní vydáván společností Reach PLC v Londýně.

Vybraný krátký a informační článek nese název "Restore Czechs" ALLIES" a zabývá se prohlášením ČS Národního výboru v Paříži, že Československo by mělo být obnoveno po vítězství Spojenců. Ti, co zůstali v Československu by neměli ztrácet naději v srdcích, že budou osvobozeni. Češi a Slováci ze všech zemí by se měli stát členy osvobozeneckých sil v rámci Spojenců a měli by pomoci osvobodit svou vlast.

Nakonec tu je protest proti oddělení Slovenska od Československa a jeho statutu německé loutky. Článek je čistě informativní, nenese žádné stereotypy, jak jsem si vytyčil v hypotéze této práce.

Bradford Observer

Deník The Bradford Observer poprvé spatřil světlo světa 6. února 1834. Od samého začátku byl tisk, řízení a editaci novin zajišťoval William Byles, který se stal v roce 1847 i jejich majitelem. V roce 1860 byly noviny označeny za liberální. V roce 1882 dosáhl deník nákladu 19 000 kopií, což svědčí o jeho úspěchu. V 70. letech 19. století se stal deník denním periodikem.

Každé vydání obsahovalo čtyři stránky, přičemž sobotní vydání mělo dokonce osm stránek. V roce 1897 byly pondělní a čtvrteční vydání označeny jako "Market Edition", zatímco úterý, středa, pátek a sobota byly nazývány "Morning Express".

Deník nakonec změnil svůj název na Yorkshire Daily Observer 18. listopadu 1901 a poté na Yorkshire Observer 16. ledna 1909. Byl publikován až do listopadu 1956.

William Byles zůstal majitelem až do své smrti v roce 1891, kdy vlastnictví převzal jeho syn William Pollard Byles, který se stal poslancem za Shipley v letech 1892–1895, byl prezidentem Newspaper Society a v roce 1911 byl pasován na rytíře.

Článek použitý v práci se jmenuje "New Year - Message To Czechs". Je to spíše výzva vrchního velitele vojenských sil Československa v exilu, že on a jeho vojáci nakonec

osvobodí Prahu, Brno a Bratislavu v čele spojeneckých sil. Národní hrdost je pro něho nejvyšší hodnotou a osvobození vlasti je jejich nejvyšším cílem v této válce.

Článek je silně pro-československý, protože cituje vrchního velitele československých sil v exilu. Tudíž tu nejsou žádné stereotypy, které se pro tuto práci prioritou v hledání.

Birmingham Daily Post

Birmingham Daily Post byl založen jako reakce na první denní noviny v Birminghamu - v roce 1857. Deník byl považován za radikální ve svých politických názorech a zveřejňoval názory osobností jako nekonformní kazatel George Dawson, který založil tisk, a liberální politik William Harris. V 70. letech 19. století se stal největším denním novinami v oběhu ve střední Anglii.

Birmingham Daily Post podporoval vstup Josepha Chamberlaina do politiky, dokonce ještě předtím, než byl v roce 1873 zvolen starostou Birminghamu. Chamberlain prosazoval liberální politiky a během volební kampaně v roce 1892 vymyslel frázi "The Liberal Quadrilateral" - svobodný kostel, svobodné školy, svobodná půda a svobodná práce. Noviny a liberální skupiny v oblasti truchlily po jeho smrti v roce 1914, ale zmínky o něm lze najít v jejich stránkách ještě mnoho let poté, a v roce 1940 byl o něm vytištěn in memoriam.

Deník byl prodán v roce 1942 po smrti tehdejšího vlastníka Charlese Hydea. Filantrop Hyde ve své závěti uvedl, že výtěžek z prodeje novin po jeho smrti by měl být darován charitám a nemocnicím. Po prodeji deník zaujal konzervativní postoj pod novým vlastníkem a bývalým konzervativním poslancem, sirem Edwardem Iliffem.

Birmingham Daily Post se v roce 1918 změnil na Birmingham Post a nakonec se sloučil s Birmingham Daily Gazette v listopadu 1956. Deník je dnes vydáván společností Reach PLC v Birminghamu,

Článek z tohoto čísla deníku nese název "Tyranny in Bohemia and Morava - Germanisation being forced forward". Je zde psáno, že proběhla v Praze nová vlna zatýkání, která cílila na bývalé vojenské důstojníky ČS armády, několik novinářů a dělníků ze Škody. Byla způsobena informováním kolaboranty, kteří našli korespondenci zaměstnanců Škody se zahraničím.

Druhá část článku informuje o vysídlení několika vesnic a malých měst pro německou kolonizaci. Je to čistě informační článek, ale přesně pojmenovává německé akce v Protektorátu a tudíž lze tento článek brát jako spíše pro-československý a nejenom neutrální.

Liverpool Daily Post

O tomto deníku jsou poměrně strohé informace a některé z nich bylo obtížné najít.

Původně začal tento deník být vydáván jako The Liverpool Daily Post v roce 1855 a jeho zakladatelem byl Michael James Whitty, bývalý policejní šéf v Liverpoolu. Whitty ho založil jako způsob jak prosazovat zrušení Stamp Act, který zdanil noviny. Po zrušení daně začal vydávat Daily Post za jednu penny za kus, konkuroval tak nejlépe prodávaným Liverpoolským novinám Liverpool Mercury.

V roce 1904 se Liverpool Daily Post sloučil s Liverpool Mercury, ale název zůstal zachován. Poslední vydání Daily Post vyšlo 13. ledna 2012, poté byl zveřejňován týdeník The Liverpool Post, vycházející každý čtvrtek. Jeho sesterské noviny, Liverpool Echo, jsou nyní jedinými denními novinami v Liverpoolu.

Článek dává prostor Edwardu Benešovi, prezidentovi nedávno ustaveného Československého národního výboru, který zde vyjádřuje naději, že rok 1940 přinese osvobození od utrpení středoevropským národům.

Podle něj bude rok 1940 rozhodující pro vítězství spojenců. Nacističtí vůdci si již prý uvědomují, že jsou definitivně ztraceni, pokud se jim nepodaří dosáhnout dohody kompromisem. “Porážka Nacistů je již jasná a nevyhnutelná. Nový rok má přinést novou naději a jistotu pro všechny trpící národy ve střední Evropě. Československý národ vstupuje do nového roku s pevnou vírou, že vítězství spojenců znamená také vítězství Československa bojujícího na jejich straně.”

Toto je další pro-československý článek bez stereotypů, které jsou hledány pro tuto bakalářskou práci.

2.2 - Waleské noviny použité ve výzkumu

Pro účely výzkumu byly vybrány dva novinové deníky. Vzhledem k malé velikosti Walesu a absenci československých vojenských jednotek v této oblasti, není možné nalézt větší množství archivovaných článků. Na rozdíl od Anglie nebo Skotska, kde československé vojenské jednotky působily, je dostupnost informací o těchto denících omezená.

Přesto bylo možné identifikovat celkem 6 článků, které jsou relevantní pro daný výzkum. Tato čísla považuji za dostatečná pro zpracování analýzy a tvorbu závěrů. Tyto články budou klíčovým zdrojem informací pro mé závěry a odpovědi na otázky vyplývající z tématu mé práce.

*Western Mail*¹⁷

Prvním deníkem, který byl zkoumán, je Western Mail. Tento deník obsahoval články týkající se Čechů a Slováků, zejména z období jejich služby. Po roce 1940 se však tyto články v novinách objevovaly jen sporadicky a často v autorském stylu, který není vhodný pro analýzu v rámci dané práce. Z celkového počtu 6 článků z celého Walesu bylo z tohoto deníku zpracováno a analyzováno 5 článků.

Western Mail byl založen v roce 1869 v Cardiffu za účasti 3. markýze z Butte. Deník brzy přešel do vlastnictví Lascellese Carra a Daniela Owena, kteří ho později označili za hlavní waleský deník. V 70. letech 19. století se stal jeho rivalem deník Daily News, také z jižního Walesu jako Western Mail. Rivalita mezi těmito novinami byla způsobena politickými preferencemi jejich majitelů - Western Mail byl spojen s Toriem a Daily News s Liberály. Western Mail dodnes vychází a je jedním z nejrozšířenějších waleských deníků.

Z Western Mailu bylo vybráno 5 článků, což naznačuje, že tento deník má dominantní postavení ve Walesu. Většina nalezených článků pochází právě z tohoto deníku, což svědčí o jeho významu a rozšíření v regionu. Dominance Western Mailu ve výběru článků naznačuje jeho silný vliv a přítomnost v mediálním prostoru Walesu

¹⁷ Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/western-mail>

První článek datovaný 24. července 1940 s názvem "Dr. Benes heads New Czech Government" reflektuje uznání nové exilové vlády Československa v Londýně britskou vládou. Podle autora článku britská vláda po tomto uznání vnímá osvobození Československa jako klíčový cíl války proti Ose. Taktéž je zdůrazněna chyba spojená s myšlenkou uznat Protektorát v případě, že by padla vláda Neville Chamberlaina. Článek se vyznačuje pozitivním přístupem kritiky nedostatečných rozhodnutí Velké Británie a zmírněním postojů vůči Československu po skončení války s Německem.

Druhý článek z 1. října 1940 s titulem "The Soul of Freedom is deathless" se zaměřuje na kritiku Winstona Churchilla vůči appeasementu a brutální expanzi Hitlera. Tento článek je jedním z nejoptimističtějších československých textů nalezených v archivu a potvrzuje významné sympatie Churchilla k Čechům a Slovákům, jak již bylo několikrát zdůrazněno. Čechy a Slováky označuje za "následovníky velkého a tolerantního Tomáše Garrigue Masaryka" a uznává jejich obětavost ve jménu evropského míru, i když s náznakem sarkasmu ohledně skutečného dosažení míru po těchto obětech.

Třetí článek s názvem "Britain's Military Agreement with Czechs", publikovaný dne 26. října 1940, pojednává o vojenské organizaci letectva a pozemních sil Československa v exilu. Obsahem článku je informační a oznamovací charakter, bez přímé sympatie vůči Československu, ale spíše pro všechny okupované evropské země, označené jako "zotročené". Udělení nejlepší dostupné výbavy Čechům a Slovákům není považováno za projev sympatií, neboť stejný postup byl zvolen i v případě jiných exilových sil.

Čtvrtým "článkem" není článek, nýbrž oznámení z novin datované 20. května 1941 s titulem "Thumbs up". Toto oznámení pojednává o československém pilotovi, jehož jméno není z důvodu vojenského utajení uvedeno, a který obdržel vyznamenání od Edvarda Beneše za své výkony v boji s německým letectvem. I přesto, že jde o krátký a stručný text, lze jej považovat za pozitivní ohledně vztahu Britů ke Čechům a Slovákům během války, což potvrzuje domněnky autora ohledně pozitivního postoje Britů k československému exilovému vojsku.

Pátý a poslední vybraný článek z deníku datovaný 31. srpna 1944 vykazuje určitou odchylku, neboť pochází z poměrně pozdního období a zdůrazňuje téma mimo "západní" frontu. Tento článek nese název "Czech call to arms" a nepřímou se zabývá Slovenským národním povstáním. Kabinet exilové vlády požádal spojenecké velení o podporu SNP. Tato žádost byla akceptována a účastníky Slovenského národního povstání byli oficiálně uznáni za členy regulární armády ČSR v exilu. Kromě toho bylo ministrovi Slavíkovi umožněno vystoupit v BBC a vyjádřit podporu povstání. Plnění této žádosti je interpretováno jako pozitivní gesto vůči Československu, čímž tento článek získává pozitivní konotace.

*Neath Guardian*¹⁸

Druhým periodikem je Neath Guardian, původem z jižního Walesu, konkrétně z města Neath. Byl založen v roce 1925. Přes detailní studium nebylo možné zjistit autora ani prvního majitele tohoto periodika. Měl dvě edice - Neath Guardian a Port Talbot Guardian, jejichž názvy odkazovaly na místa, kterým se jednotlivé edice věnovaly ve zpravodajství. Informace o tom, zda Neath Guardian stále vychází, nejsou dostupné z relevantního zdroje.

Pro výzkumné účely byl analyzován článek publikovaný v Neath Guardianu dne 25. října 1940. Tento článek s názvem "Czech fight for their independence" pojednával o oslavě dne úmrtí Tomáše Garrigua Masaryka v Protektorátu Čechy a Morava. Text vyjadřoval velmi pozitivní postoj k Československu, používal výrazy jako "jho" pro období, kdy Češi a Slováci žili pod rakouskou monarchií a v případě Slováků pod Maďary. Dále autor článku zdůraznil, že "Hitler zničil snahy Čechů a Slováků postavit se na vlastní nohy po tři sta letech úsilí". Tyto pasáže činí článek zvláště pozitivním a nakloněným Československu.

18 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/neath-guardian>

2.3 - Skotské noviny použité ve výzkumu

Ve vztahu k novinám původem ze Skotska bylo zjištěno, že poskytují významnější zdroj hodnotných článků pro daný výzkum ve srovnání s novinami z Walesu. Toto je logické, neboť Skotsko představuje druhou nejvýznamnější část Spojeného království, jak z hlediska počtu obyvatel, tak průmyslového a nerostného potenciálu. Během Druhé světové války bylo Skotsko strategicky důležité z námořního a leteckého hlediska. Královské námořnictvo zde mělo klíčovou evropskou námořní základnu v Scapa Flow po Gibraltar, zatímco letecké síly měly základny pro operace nad Severním mořem, kde lovením německých ponorek či prováděním náletů na okupované Norsko sehrály významnou úlohu.

V rámci mého výzkumu jsem identifikoval pět různých deníků, které poskytly pestrý výběr informací. Z těchto deníků jsem vybral šest článků z let 1940-1944, které jsem považoval za nejvíce hodnotné pro mé studium. Vybrané deníky zahrnovaly Aberdeen Press and Journal, Linlithgowshire Gazette, Edinburgh Evening News, Dundee Evening Telegraph a The Scotsman. Podobně jako v případě Walesu, i zde dominovaly články z roku 1940, postupně se však s postupující válkou snižovala frekvence zpráv o Čechách a Slovácích až téměř zanikly. V pozdějších letech se vyskytovaly pouze sporadické zprávy, až se počet opět zvýšil v souvislosti s odsunem Němců a komunistickým pučem v roce 1948.

Z historického pohledu byla provedena stručná analýza vybraných novin. V této analýze byla zahrnuta historie každého vybraného deníku, pokud bylo možné získat relevantní informace.

Aberdeen Press and Journal¹⁹

Tento starší deník, založený v roce 1747 rodinou Chalmerů, představoval po mnoho let důležitý zdroj informací. Až do roku 1849 byl pečlivě řízený rodinou Chalmerů, avšak v tomto roce převzal redakci William Forsyth. Během jeho editorátu se deník stal významným stoupenkem Toryů, později známých jako Konzervativci, a také podporoval Skotskou církev. Tento periodikum bylo rovněž průkopníkem ve využívání parního tisku, což se stalo realitou v roce 1830. Dnes je tento deník stále aktivní pod názvem The Press a slouží jako hlavní zpravodajský zdroj pro město Aberdeen.

19 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/aberdeen-press-and-journal>

Pro mé výzkumné účely jsem vybral článek s názvem "Czechoslovak Legion" z vydaného vydání z čtvrtka 21. prosince 1939. Tento článek se zaměřuje na uznání Československého Národního shromáždění britskou a francouzskou vládou a na vznik "legie" pro exilové Čechy a Slováky. Obsahem článku je podání informací o možnosti narukování pro zájemce z řad Čechů a Slováků, přičemž se prezentuje neutrálně a novinářsky profesionálně. Text nenaznačuje žádné zjevné sympatie ani antipatie vůči Československé republice a vyhýbá se jakémukoli zjednodušování či stereotypizaci. Jeho charakter je primárně informativní a oznamovací, sloužící k poskytnutí relevantních informací bez zaujatosti.

*Linlithgowshire Gazette*²⁰

Týmto deníkem se mi podařilo získat pouze minimální množství informací, neboť oficiální webové stránky jsou skoupé na detaily. Založen byl v roce 1891 v oblasti západního Lothianu na jihu Skotska. Identita zakladatele tohoto deníku zůstává neznámá. V současné době byl tento deník nahrazen Falkirk Heraldem a je součástí mediální společnosti National World.

Článek vybraný pro mé studijní účely pochází z vydání ze dne 5. ledna 1940 a nese název "Czech Liberation". Tématem článku je koncept vyjádřený E. Benešem ohledně jeho očekávání "vysněného" vítězství Spojenců již v roce 1940, přičemž exiloví Češi a Slováci mají osvobodit svou vlast z německé nadvlády. Beneš ve svých prohlášeních působí až arogantně, když zdůrazňuje neodvratnost vítězství Spojenců v roce 1940. Tato tvrzení kontrastují s očekáváním Britů a Francouzů, kteří považovali válku v roce 1940 za nevyhnutelnou, vzhledem k silné pozici Osy. Článek je psán s profesionálním přístupem, je neutrální a nedává najevo žádné zjevné sympatie, odpor ani stereotypy vůči exilovým Čechům a Slovákům.

²⁰ Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/linlithgowshire-gazette>

Edinburgh Evening News²¹

Deník byl založen v roce 1873 Johnem Wilsonem v Edinburghu, kde dodnes sídlí a pravidelně vychází. Patří do stejné multimediální společnosti jako Linlithgowshire Gazette, National World. Název naznačuje, že se jedná o večerní deník zpravodajství, který vychází denně s výjimkou neděle. Jedním ze sesterských deníků patřících pod stejnou společnost je deník, který jsem využil ve svém výzkumu, a to The Scotsman.

Článek vybraný pro mou studii je datován středu 7. února 1940 a je zvláštní mezi ostatními vybranými články, neboť se jedná spíše o reklamu a krátkou recenzi na knihu "Benes of Czechoslovakia - Beneš z Československa", která je první biografií o tomto tématu vydanou ve Velké Británii. Autorem knihy je Godfrey Lias. Článek je velmi pozitivně laděný směrem k Československé republice, kdy je prezident Masaryk popisován jako jedna z velkých osobností. Jeho politická významnost je uznána a jeho diplomatická porážka z roku 1938 je prezentována jako důsledek lži ze strany Německa, nikoli vlastní neschopnosti. Text je plně podporující k Československu a neobsahuje žádné stereotypy.

Dundee Evening Telegraph²²

Deník začal vycházet v roce 1877 pod vydavatelstvím John Leng & Co. Prvním editorem byl William Fisher a od počátku se jednalo o liberální a reformistické novinové médium. Dodnes existuje pod mediální společností D. C. Thomson & Co.

Byly vybrány dva články z roku 1940 pro celkovou analýzu.

Článek s názvem "Banished Men" z čtvrtka 11. července 1940 se zabývá leteckým střetnutím nad kanálem La Manche, kde vynikli českoslovenští letci v exilu. Autor těchto článků velmi chválí a porovnává je se skotskými Jakobity, kteří usilovali o osvobození své země z exilu a podporovali krále Jakuba v boji o získání zpět svého trůnu od Angličanů. Dále zdůrazňuje hrdinství Čechů a Slováků v legiích během První světové války. Autor konstatuje, že obyvatelé Spojeného Království nemají důvod obávat se nedostatečné odhodlanosti Čechoslováků bojovat za osvobození své vlasti. Tento článek je v rámci analytických parametrů velmi pozitivní a vyjadřuje silnou podporu československým snahám.

21 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/edinburgh-evening-news>

22 Zdroj: <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/dundee-evening-telegraph>

Článek s názvem "Re-Equipping Czech Soldiers in Britain" z čtvrtka 1. srpna 1940 se zaměřuje na problematiku přezbrojení Čechů a Slováků v rámci exilových sil britskými zbraněmi a vybavením. Autor v něm nepřímo vyjadřuje obdiv k bojovnosti a odhodlání Čechů a Slováků. Celkově má článek pozitivní charakter a vyjadřuje podporu československým snahám.

The Scotsman²³

Sesterský deník Edinburgh Evening News byl založen roku 1817 Williamem Ritchiem a Charlesem Maclarenem jako liberální týdenní médium s cílem protestovat proti "unblushing subservience" jiných deníků v Edinburghu vůči místnímu establishmentu. Toto médium stále vychází dodnes.

Vybraný článek z 13. září 1940 hodnotí nálet československé bombardovací letky na Brusel. Autor popisuje výsledek jako "velmi uspokojivý" a chválí exilové letce za jejich práci, zejména za jejich snahu komunikovat rusky, když nikdo z nich neuměl anglicky a jejich velitel náhodou uměl rusky.

23 Zdroj: https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles?title_search=The+Scotsman

Kapitola 3 - Vyhodnocení vytyčených hypotéz

3.1 - "Jak české a slovenské vojáky hodnotil zkoumaný britský tisk?"

Nyní tu budou zhodnoceny získané informace z výzkumu jednotlivých vybraných novinových deníků ze tří oblastí Velké Británie, a to z Anglie, Walesu a Skotska. Proč jsem nevybral i Severní Irsko jsem již v textu vysvětloval a již to tady tím pádem nebudu opakovat.

Z mého výzkumu lze usuzovat, že větší část novin byla vůči Čechům a Slovákům bojujícím v exilu spíše neutrální a nešířila žádné další stereotypy, než které už byly zažité u části britské populace. V mém zkoumání jsem nenarazil na žádný vyloženě nepřátelsky a stereotypicky naladěný novinový deník.

Naopak jsem našel články, které byly mnohdy i otevřeně pro-československé, nebo aspoň byl jejich přístup umožnit napsat článek do novin třeba Edvardu Benešovi s jeho "CZECHOSLOVAKIA LIVES" v Yorkshire Post and Leeds Intelligencer. On v něm kritizuje svým způsobem i Velkou Británii svojí kritikou neschopnosti Společnosti národů, které byla Británie součástí a měla i prostředky jak Společnost aktivizovat, ale její vláda to neudělala.

Ještě tu stojí za zmínku žádost o modlitbu od arcibiskupa z Canterbury a Skotské církve o Československu na výročí vzniku státu 28. října. Tato výzva v novinách je mířená na obyvatelstvo okupovaného Československa a ne jeho vojáky v exilu. Toto je morálně velice pozitivní, kdy to lidem, kterým se mohla donést doma v Čechách a na Slovensku, mohla zvednout morálku a dát naději, že jednou okupace skončí a Německo bude poraženo.

Celkově britský tisk, jenž byl zkoumán, hodnotí Čechy a Slováky v exilu neutrálně, až v některých případech velmi pozitivně. Není tu žádný deník, co by oba národy pomlouval, či otevřeně nesnášel.

3.2 - "Jaké se objevují v novinových článcích stereotypy ze strany Britů?"

V oblasti analýzy stereotypů v mé výzkumné práci byla zaznamenána absence podpory stereotypů v 21 článcích z Velké Británie, které byly rozděleny do tří oblastí. Namísto toho byly identifikovány prvky naznačující snahu některých článků o zpochybnění ustálených předsudků některých britských občanů týkajících se středního a východního Evropy. Tato situace naznačuje, že zkoumané noviny, ve sledovaných článcích, nepropagují žádné stereotypy o Čechách a Slovácích. Naopak naznačují, že se snaží těmto stereotypům v britské populaci postavit, ačkoli ne vždy zcela záměrně.

V kontextu mého výzkumu je důležitým prvkem rozsáhlý článek napsaný Edvardem Benešem, který vyjadřuje naději ve vítězství spojenců a obnovu svobody pro Československo. Tento článek byl uveřejněn v novinách Yorkshire Post and Leeds Intelligencer, což může naznačovat jejich zájem o osobu doktora Beneše nebo snahu získat větší pozornost. V kontextu probíhající války je pravděpodobné, že jejich zájem byl motivován především prvním uvedeným faktorem. Taktéž lze pozorovat, že Češi a Slováci sehráli v boji jako pomocné síly pro Británii důležitou roli, což může být dalším důvodem pro publikaci tohoto článku.

V mém analyzovaném výzkumném materiálu není zaznamenána žádná podpora stereotypů o "Čechoslovácích". Pokud se vyskytne náznak jakéhokoli stereotypu, autoři článků z novinových deníků se k němu postaví odmítavě a často poskytují protiargumenty, které jsou zpravidla zbytečné, neboť daný stereotyp je zjevnou nesmyslností, kterou lze snadno vyvrátit.

V článku z Liverpool Echo je autorem v posledním odstavci vyvrácen mýtus šířený ve Spojeném království, který tvrdí, že "Československý" jazyk (čeština) je pouhým dialektem němčiny. Tato myšlenka by vyvolala u většiny Slovanů pobouření. Nicméně existují lidé, kteří v tento mýtus částečně věří, a to s odůvodněním, že Velká Británie v době své imperiální dominance nejevila zájem o kontinentální Evropu s výjimkou situací, kde šlo o námořní či koloniální rivaly.

Rakousko-Uhersko nikdy nevykazovalo známky imperiální byrokracie ani námořní tradice, které by mu umožnily provádět kolonizaci. Je třeba zdůraznit, že navzdory tomu, jako jiné evropské mocnosti, získalo později kontrolu nad částí čínského přístavu, konkrétně v Tianjinu, avšak spíše jako kompenzaci za účast v potlačení Boxerského povstání, než z institucionálního zájmu o expanzi. Tato akce byla pravděpodobně motivována spíše snahou Rakouska-Uherska necítit se vynechané ve srovnání s jinými evropskými mocnostmi.

Tím pádem tato moje hypotéza zůstala po výzkumu nepotvrzená, mnou zkoumané novinové deníky nemají ve svém textu žádnou podporu stereotypů o Čechách a Slovácích.

3.3 - Vliv výroků britských velitelů na pohled brit. tisku na Čechy a Slováky

S politováním musím sdělit, že se mi nijak nepodařilo spojit tyto výroky s jakoukoliv změnou v reputaci Čechů a Slováků v britském tisku. I když je možné, že tyto výroky měly určitý nepatrný vliv, zdroje k potvrzení těchto tvrzení se zřejmě ztratily v průběhu času nebo zůstaly pouze v paměti svých autorů.

Mé snahy získat přístup k pamětem obou generálů rovněž selhaly, protože taková literární díla jsou prostě neexistující. Pokud ano, pak jen ve formě deníků obou osob, které nikdy nebyly zpracovány do podoby biografii. Je tedy prakticky nemožné získat tyto materiály pro podrobnější studium, zejména tak dlouho po skončení války.

Mé úsilí najít zmíněné výroky v novinách, které jsem studoval, nevedlo k úspěchu. Jejich vliv či přítomnost nelze nijak identifikovat. Oba výroky zcela odpovídají nebo přímo korespondují s příznivým postojem britského tisku k exulantům ze všech evropských zemí. Je tak téměř nemožné pozorovat jejich přímý dopad, i kdyby existovaly paměti obou britských velitelů, které by vyjadřovaly pozitivní stanovisko k československým vojákům pod jejich velením.

Na základě mého výzkumu mám částečný dojem, že uvedené výroky mohou být pouze smyšlené. Existuje možnost, že "zdroj" z našich jednotek chtěl pozitivně vykreslit svého velitele a proto si vymyslel takovou chválu od generála.

I když se zdá, že celý tento segment výzkumu nemá zásadní význam, rozhodl jsem se ho zahrnout do práce s cílem ukázat, že i dobře prozkoumané téma stále nese některé nevyjasněné otázky.

Moje vedlejší hypotéza, která naznačovala vliv těchto výroků na reputaci, nebyla potvrzena, neboť se mi nepodařilo najít jejich původ ani spojitost s reputací v britském tisku, který jsem zkoumal.

3.4 - Zhodnocení výsledků výzkumu

Moje snaha zkoumat reputaci Čechů a Slováků ve vojenské službě v britském exilu v anglickém, skotském a waleském tisku byla shrnuta nepotvrzením všech mých teorií.

Hypotéza o existenci stereotypů v tisku, který jsem zkoumal, se ukázala jako nepotvrzená. Namísto toho jsem zjistil, že vybraná novinová média většinou nepřímo podporují Československo a snaží se vyvracet náznaky stereotypů. Autoři některých článků se aktivně snaží argumenty nebo logikou vyvracet předsudky, které by mohli mít někteří britští občané.

Druhá moje teorie se zaměřovala na vliv nepřímých zdrojů z literatury na reputaci Čechů a Slováků, konkrétně na výroky dvou britských velitelů. Tato hypotéza se však nepotvrdila, neboť výroky zmiňované pamětníky jsem nebyl schopen dohledat ve zkoumaném tisku. Proto jsem je označil za nedostatečně podložené a nepoužitelné pro mé výzkumné účely.

Celkově lze konstatovat, že mé teorie týkající se stereotypů a vlivu výroků britských velitelů v severní Africe zůstaly nepotvrzené. Britský tisk spíše Československo v textech podporuje nebo se k němu chová neutrálně. Stereotypy nejsou aktivně šířeny či podporovány, a pokud se v textu objeví jejich náznak, je důsledně vyvrácen a odmítnut.

Závěr

V rámci této studie jsem se zaměřil na analýzu reputace českých a slovenských vojáků v britském exilu během Druhé světové války prostřednictvím britského tisku. Konkrétně jsem se soustředil na události bitvy o Británii, boje v severní Africe a střetnutí u Dunkerku v roce 1944. Formuloval jsem dvě vědecké otázky: "Jak byli čeští a slovenští vojáci hodnoceni britským tiskem?" a "Jaké stereotypy se vyskytují v novinových článcích z pohledu Britů?"

Dále jsem vytvořil hypotézu, která se zabývala otázkou, zda se v hodnocení reputace českých a slovenských vojáků britským tiskem projeví výroky dvou britských velitelů z oblasti severní Afriky, jež jsem identifikoval v použitých pramenech.

Po důkladném výzkumu jsem dospěl k závěru, že má hypotéza není platná a výroky britských velitelů neměly žádný vliv na hodnocení českých a slovenských vojáků v britském tisku. Výsledky odpovědí na vědecké otázky se rovněž odlišily od mých původních očekávání.

Pokud jde o první otázku, zjistil jsem, že výsledky přinesly překvapivě vysoké množství novinových článků, které pozitivně podporovaly Československo a zdůrazňovaly jeho historii a odvalu ve službách britské armády. Původní předpoklad neutrality článků se tedy nepotvrdil.

V druhém dotazu lze pozorovat téměř stoprocentní negativní odezvu. Stereotypy se v textech vyskytují pouze sporadicky a nikdy nejsou významným prvkem, nýbrž jsou spíše předmětem popření. Překvapením pro mě byl takový výsledek, opět jsem při prvním dotazu počítal s minimálním množstvím čistých stereotypů, až s pouhou neutrálností.

Mnohokrát jsem byl překvapen informacemi, které jsem získal z novinových článků a jiných zdrojů, ačkoli se intenzivně zabývám tématem druhé světové války a věnuji se mu již dlouhou dobu amatérsky.

V závěru je třeba zmínit, že práce má potenciál být v budoucnu rozšířena o větší počet novinových článků z archivu. Zatím jsem nevyužil všechny dostupné materiály a zaměřoval jsem se především na nejzajímavější názvy článků a významnější novinové publikace.

Seznam literatury a zdrojů

Prameny

BENEŠ, Edvard, HAUNER, Milan (ed.). *Paměti. Historie (Academia)*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1529-7.

Britský novinový archiv - <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/>

CHURCHILL, Winston. *Druhá světová válka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1993. ISBN 80-7106-069-0.

CHURCHILL, Winston. *Druhá světová válka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1993. ISBN 80-7106-070-4.

KLAPÁLEK, Karel. *Ozvěny bojů*. Vyd. 2., V Našem vojsku 1., přeprac. a rozš. Paměti (Naše vojsko). V Praze: Naše vojsko, 1966. ISBN nenalezeno

MORAVEC, František a MORAVCOVÁ-DISHEROVÁ, Hana. *Špion, jemuž nevěřili*. Voznice: Leda, 2014. ISBN 978-80-7335-363-6.

Monografie

ČEJKA, Eduard. *Československý odboj na Západě (1939-1945)*. Praha: Mladá fronta, 1997. Archiv (Mladá fronta). ISBN 80-2040-609-3.

MARŠÁLEK, Zdenko a HOFMAN, Petr. *Dunkerque 1944-1945: ztráty Československé samostatné obrněné brigády během operačního nasazení ve Francii*. Praha. Nakladatelství Lidové noviny. 2011. Paměť války: Čechoslováci 1939-1945. ISBN 978-80-7422-119-4.

MARŠÁLEK, Zdenko. "Česká" nebo "československá" armáda?: národnostní složení československých vojenských jednotek v zahraničí v letech 1939-1945. Praha. Academia. 2017. 1938-1953. ISBN 978-80-200-2608-8.

MCKINSTRY, Leo. *Operation Sealion: How Britain Crushed the German War Machine's Dreams of Invasion in 1940*. John Murray. 2015.. ISBN 978-1848547049.

NĚMEČEK, Jan. Od rozpadu Česko-Slovenska do uznání československé prozatímní vlády 1939-1940 : (16. březen 1939 - 15. červen 1940). 2002. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0559-7. ISBN 2: 80-86506-22-3.

NĚMEČEK, Jan - KUKLÍK, Jan - ZUBÁKOVÁ, Blanka - NĚMEČKOVÁ, Daniela. *Československá zahraniční politika v roce 1942..* Svazek II, (1. 8. - 31. 12. 1942) /. k vydání připravili Jan Němeček, Jan Kuklík, Blanka Jedličková, Daniela Němečková. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, Historický ústav AV ČR, 2015. 504 s. (Dokumenty československé zahraniční politiky. (B/3/2).) ISBN:978-80-7286-250-4

PETRÁK, Anton - *Anglán: spomienky generála Antona Petráka*. 1. vyd. Bratislava : Ústav pamäti národa : Pamäť národa, 2012. 459 s. : il. (některé barev.), portréty, faksim. ; 25 cm (Memoáre) [Obsahuje rejstřík] ISBN:978-80-89335-59-6 (váz.)

SMETANA, Vít. *In the shadow of Munich: British policy towards Czechoslovakia from the endorsement to the renunciation of the Munich agreement (1938-1942)* [online]. Prague: Karolinum, 2008 [cit. 2023-03-25]. ISBN 978-80-246-1373-4. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/in-the-shadow-of-munich-british-policy-towards-czechoslovakia-from-1938-to-1942-5535/>

Šolc, Jiří - *Po boku prezidenta. Generál František Moravec a jeho zpravodajská služba ve světle archivních dokumentů*. Jiří Šolc. Praha : Naše vojsko, 2007. 415 s., fot. ISBN:978-80-206-0880-2

TÁBORSKÝ, Eduard. *Prezident Beneš mezi Západem a Východem*. Praha: Mladá fronta, 1993. ISBN 80-204-0365-5.

ZUDOVÁ-LEŠKOVÁ, Zlatica - *Zapomenutá elita: českoslovenští vojenští diplomaté v letech 1938-1945*. Zlatica Zudová-Lešková. 1. vyd. Praha : Mladá fronta : Historický ústav Akademie věd České republiky, 2011. 325 s. : portréty ISBN:978-80-204-2165-4; 978-80-7286-195-8

Články

LUCKHURST, Tim. *Still raucous and impertinent – British newspapers in WWII* [online]. 2022. Dostupné z: <https://historyreclaimed.co.uk/still-raucous-and-impertinent-british-newspapers-in-wwii/>

NEVILLE, Peter. *Anglo-Czech Relations and the Munich Crisis. Soudobé dějiny* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2021, 2021, 28(3), 676-705 [cit. 2023-03-26]. ISSN 2695-0952. Dostupné z: <https://sd.usd.cas.cz/artkey/sod-202103-0003.php>

Elektronické zdroje

https://www.mzv.cz/london/cz/vzajemne_vztahy_cr_a_spojeneho/osobnosti_cesko_britskych_vztahu/ceskoslovenske_perute_kralovskeho.html

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/gloucestershire-echo>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/liverpool-echo>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/portsmouth-evening-news>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/yorkshire-post-and-leeds-intelligencer>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/western-daily-press>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/western-morning-news>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/aberdeen-press-and-journal>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/dundee-evening-telegraph>

<https://www.historic-newspapers.co.uk/blog/edinburgh-evening-news-history/>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/edinburgh-evening-news>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/linlithgowshire-gazette>

<https://www.edinburghnews.scotsman.com/about>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/the-scotsman>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/neath-guardian>

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/titles/western-mail>

Seznam zkratek

brit. - britský
ČS - československý
ČSR - Československá republika
RAF - Royal Air Force (Královské letectvo)
sv. - světová
UK - United Kingdom (Spojené království)
VB - Velká Británie
SNP - Slovenské národní povstání
WW2 - World War 2 (Druhá světová válka)

Bibliografie

Bitva o Británii. František Fajtl. Vydání první [Cheb] : Svět křídel, 1991. 64 stran : ilustrace, mapy, portréty ; 30 cm [Publikace podává stručný přehled a autentické svědectví o letecké bitvě o Anglii r. 1940.] ISBN:80-85280-03-5 :

Stíhač. Bitva o Británii - jak to skutečně bylo. Deighton, Len. [Z angl. originálu přeložil]: Valouch, Vladimír. [Doslov]: Fajtl, František. Praha : Práce, 1993. 356 s. (ELF. Edice literatury faktu.)

Válka v Evropě. 3. díl. Bitva o Británii. Hoyt, Edwin P. [Přeložila]: Burjanová, Eva. Praha : Slovanský dům, 2001. 186 s. ISBN:80-86421-35-Xafie
Bitva o Británii. Červenec - září 1940. Jullian, Marcel; [Z anglického originálu přeložil]: Foit, Julius. Praha : Naše vojsko, 2004. 222 s., fot. ISBN:80-206-0727-7

Cizinci v RAF. Stíhači z okupované Evropy v bitvě o Británii. Michl, Jan. Praha : Ares, 2006. 121 s., il. (Malé dějiny vojenského letectva.) ISBN:80-86158-48-9

Byli jsme v bitvě o Anglii: českoslovenští stíhači v RAF. Alexander Hess. Vyd. 3. Praha : Naše vojsko, 2001. 110 s., [16] s. obr. příl. : il., portréty (Střepina) [Dotisk r. 2006] ISBN:80-206-0587-8

Tobrúk 1941. Hrbek, Jaroslav. Praha : Argo, 1997. 327 s., il., pl. ISBN:80-7203-139-2

Po druhé Tobruk. František Gottlieb. Vyd. 2. Praha : Naše vojsko, 1946. 174 s., [16] s. obr. příl. : il. (Boj a odboj ; 2) [Druhý díl trilogie Tři fronty odboje]

Tobruk 1941. Rommelovo úvodní tažení. Laitmer, Jon. [Přeložil]: Pilát, Vladimír. Praha : Grada Publishing, 2008. 96 s., fot. ISBN:978-80-247-2381-5

Češi u Tobruku. František Emmert. 2. vyd. Praha : Auditorium, 2013. 172 s. : il., portréty [Chronologické přehledy] ISBN:978-80-87284-39-1 (brož.)

Češi u Tobruku: skutečné příběhy. František Emmert. Praha : Vyšehrad, 2008. 201 s. : fot. (Češi ve válce.) [Vzpomínky československých vojáků, kteří za druhé světové války sloužili v 11. pěším praporu na Blízkém východě, doplněné historických komentářem a popisem bitvy o Tobruk.] ISBN:978-80-7021-926-3

U Tobruku. Pod československým praporem proti Rommelovi. (Vzpomínky čs. zahraničního vojáka z druhé světové války). Melíšek, Ladislav. [Ed.]: Nedbal, Lubor. Veselí nad Moravou : Městské kulturní středisko, 2008. 267 s., fot. ISBN:978-80-254-2716-3
Byl jsem tobruckou krysou: vzpomínky válečného veterána. Stanislav Hnělička, Jan Šebelka. [Liberec] : Klub vojenské historie Tobruk-Dunkerque, c2014. 210 s. : il., portréty ; 21 cm ISBN:978-80-905859-0-4

Tobrucký deník. Zpráva o československých obráncích obklíčené libyjské pevnosti. Marek, Jindřich. Cheb : Svět křídel, 2008. 227 s., il. ISBN:978-80-86808-53-6

Tobrucké krysy. Osudy a boje československých vojáků na Středním Východě v letech 1940-1941. Brod, Toman. Praha : Naše vojsko, 2008. 250 s., fot. ISBN:978-80-206-0985-4

Neblahé dny: deník viceadmirála Friedricha Frisia, velitele Pevnosti Dunkerque : 3. září 1944 – 9. května 1945. Pavla Plachá, Jiří Plachý (edd.). 1. vyd. Praha : Ministerstvo obrany České republiky, Vojenský historický ústav Praha, 2014. 126 s. : il., mapy, portréty, faksim. + 1 mapa (38 x 45 cm, složeno na 13 x 23 cm) [Přeloženo z francouzské verze německého originálu; Nad názvem: Vojenský historický ústav Praha; Obálkový název: Deník viceadmirála Friedricha Frisia, velitele Pevnosti Dunkerque] ISBN:978-80-7278-635-0

Dunkerque: válečný deník Československé samostatné obrněné brigády (říjen 1944 - květen 1945). Ivan Procházka. Praha : Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2006. 204 s. : il., mapy, portréty [V tiráži podnázev: deník Československé samostatné obrněné brigády (říjen 1944 - květen 1945); Živé záhlaví: Dunkerque - válečný deník (říjen 1944 - květen 1945); Živé záhlaví: Dunkerque - válečný deník (říjen 1944 - květen 1945)] ISBN:80-7278-353-X

Obléhání Dunkerque. Zlatica Zudová-Lešková. In: Kapitoly z osvobození Československa 1945 / Praha : Academia : Mafra, a.s., 2017 s. 65-68.

Vzpomínky na Dunkerque. Šulc, Bohuslav. Přísně tajné! Literatura faktu. č. 5, (2004,) s. 74-83

Obléhání Dunkerque ve světle pramenů dochovaných ve fondech BA-MA - Freiburg im Breisgau. Pilát, Vladimír. In: Válečný rok 1944 : příspěvky účastníků mezinárodní konference konané ve dnech 19. - 20. října 1999 v Praze / Praha : Ministerstvo obrany ČR, 2001 s. 231-247.

Edvard Beneš mezi Londýnem a Moskvou: vývoj spolupráce londýnského a moskevského exilu - od československo-sovětské smlouvy k přijetí Košického vládního programu. Radka Kubelková. První vydání Praha : Epoque, 2017. 273 stran, 24 nečíslovaných stran obrazových příloh : ilustrace, portréty ; 22 cm ISBN:978-80-7557-074-1

Exile in London: the experience of Czechoslovakia and the other occupied nations, 1939-1945. Vít Smetana, Kathleen Brenda Geaney (eds). First English edition Praha : Karolinum Press, 2017. 307 stran ISBN:978-80-246-3701-3

Druhý exil Edvarda Beneše: fotografie z let 1938-1945. Jan Bílek, Jan Kuklík, Erik Maršoun, Jan Němeček. Vydání první Praha : Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i. : Právnická fakulta Univerzity Karlovy : Ústav T. G. Masaryka, o. p. s., 2016.. 248 stran : fotografie ISBN:978-80-7286-293-1

Československá zahraniční politika v roce 1942.. Svazek II, (1. 8. - 31. 12. 1942) / k vydání připravili Jan Němeček, Jan Kuklík, Blanka Jedličková, Daniela Němečková. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, Historický ústav AV ČR, 2015. 504 s. (Dokumenty československé zahraniční politiky. (B/3/2).) ISBN:978-80-7286-250-4

Proti Benešovi!: česká a slovenská protibenešovská opozice v Londýně 1939-1945. Jan Kuklík, Jan Němeček. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004. 485 s. ISBN:80-246-0777-8 (váz.)

Paměti. 1. Mnichovské dny. Edvard Beneš. Ed.: Milan Hauner. Praha : Academia, 2007. 413 s., fot. ISBN:978-80-200-1529-7

Paměti. 2. Od Mnichova k nové válce a novému vítězství. Edvard Beneš. Ed.: Milan Hauner. Praha : Academia, 2007. 476 s., fot. ISBN:978-80-200-1529-7

Paměti. 3. Dokumenty. Beneš, Edvard. [Ed.]: Hauner, Milan. Praha : Academia, 2007. 618 s., fot. ISBN:978-80-200-1529-7

Ozbrojené síly a československý stát. Aleš Binar a kol. Brno : Univerzita obrany, 2020. 451 stran (Vojenská historie ; sv. 1) ISBN:978-80-7582-353-3

Československá armáda 1939-1945: (plány a skutečnost) : příspěvky z mezinárodní konference 22.-23. října 2002. Vojenský historický ústav Praha ; [sestavila Zlatica Zudová-Lešková]. Praha : Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2003. 263 s. : il., portréty ; 21 s. [Část. slovenský text, souběžná anglická předmluva] ISBN:80-7278-187-1

Podpalte Československo! Kapitoly z historie československého zahraničního a domácího odboje (1939-1945). Jiří Šolc. Praha : Naše vojsko, 2005. 353 s., fot. ISBN:80-206-0762-5

Zemřeli na Západě: ztráty československé pozemní zahraniční armády v Polsku, Francii, na Středním východě a ve Velké Británii v letech 1939-1945. Jiří Plachý, Ivo Pejčoch. 1. vyd. Praha : Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2012. 298 s. : il., portréty, faksim. [Nad názvem: Vojenský historický ústav Praha] ISBN:978-80-7278-580-3 :

Československé vojenské jednotky na západních frontách. Jan Němeček. In: Akademická encyklopedie českých dějin. Sv. 3, Č/2 (česko-pruské vztahy - čtyři pražské artikuly) / Praha : Historický ústav, 2012 s. 128-130.

Vojenské dějiny Československa.. IV. díl, (1939-1945) / [autorský kolektiv Miroslav Broft ... et al. ; ilustroval Pavel Major ... et al.]. Praha : Naše vojsko, 1988. 797 s. : il., mapy., portréty

Druhá světová válka.. I. díl, Blížící se bouře /. Winston S. Churchill ; [přeložil Zdeněk Hron]. Praha ; (Brno : Lidové noviny, 1992; Spektrum). 614 s., [48] s. obr. příl. : il., mapy ; [V první části svazku s názvem Od války k válce se Churchill zabývá obdobím postupné přípravy válečného konfliktu v letech 1919 až 1939 (nástup Hitlera k moci, obsazení Rakouska, Mnichovská dohoda) a v druhé části tzv. podivnou válkou, ke které došlo na francouzsko-německých hranicích v době od přepadení Polska do začátku května roku 1940.; Vazba a graf. úprava Pavel Štefan; Obsahuje rejstřík] ISBN:80-7106-067-4; 80-7106-068-2 :

Druhá světová válka.. IV. díl, Karta se obrací /. Winston S. Churchill ; přeložil Zdeněk Hron. Praha ; (Brno : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1994; Spektrum). 861 s., [40] s. fotogr. : mapy ; [V tomto svazku Churchill líčí období od začátku roku 1942 od května roku 1943, které znamenalo rozhodující obrat v průběhu války (zastavení ofenzívy Japonska v Tichomoří, postupné osvobození Afriky, bitva u Stalingradu).] ISBN:80-7106-067-4; 80-7106-071-2

Druhá světová válka.. V. díl, Kruh se uzavírá /. Winston S. Churchill ; z angličtiny přeložil Zdeněk Hron ; odborná revize vojenské terminologie Jaroslav Hrbek. Praha ; (Brno : Lidové noviny, 1995; Spektrum). 641 s., [32] s. fot. : mapy ; [Vazba a graf. úprava tohoto svazku Churchill zachycuje období od června 1943 do začátku června 1944, ve kterém protihitlerovská koalice slavila velká vítězství (bitva u Kurska, vítězství v Itálii, krach německé ponorkové války v druhé bitvě o Atlantik, americké ovládnutí Pacifiku). Velká část svazku je také věnována průběhu Teheránské konference) a přípravě vylovení v Normandii.] ISBN:80-7106-067-4; 80-7106-072-0

Druhá světová válka.. VI. díl, Triumf a tragédie /. Winston S. Churchill ; [z angličtiny přeložil Zdeněk Hron]. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1995. 688 s., [32] s. il. a portrétů : mapy ; [Svazek začíná popisem vylovení v Normandii dne 6. června roku 1944 a pokračuje líčením drtivých úspěchů protihitlerovské aliance na všech frontách, které vedly ke kapitulaci Německa 8. května 1945 a (po svržení atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki) Japonska 2. září 1945. Velká pozornost je v knize věnována průběhu Jaltské a Postupimské konference, na kterých se začaly projevovat rozpory mezi spojenci, jejichž důsledkem byl rozpad aliance a rozpoutání tzv. studené války a vznik železné opony (odtud slovo tragédie v názvu svazku).] ISBN:80-7106-067-4; 80-7106-073-9

Československá armáda ve Velké Británii. 1. 1. Československá smíšená brigáda (1940-1941). Československá samostatná brigáda (1941-1943). Československá samostatná obrněná brigáda (1943-1945). Fencel, Vilém - Říha, Martin. Praha : MV & H, 2003. 100 s., il., mp. (Encyklopedie stejnokrojů Československa. 2.) ISBN:80-238-9646-6

Na nebi hrdého Albionu. Válečný deník československých letců ve službách britského letectva 1940-1945. 1. část (1940). Rajlich, Jirí. Praha : Svět křídel, 1999. 709 s., fot. [2. vyd. Praha, Ares 2003] ISBN:80-86158-36-5